

É R T E S I T Ő

„KOLOZSVARI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT“

1878. október 18-án és nov. 8-án tartott ötödik és hatodik szaküléséről.

A választmány megbízásából összeállítja: HÖGYES ENDRE, titkár.

I.

z október 18-án tartott szakülésen Géber E. egy — a szájürben előforduló — üszkösödési eset bemutatása alkalmával fölemlíti e bántalom feltűnő gyakori előjvetelét a helybeli Károlina orsz. kórházban, és ez esetek számát egybevetve a helybeli tud. egyetem kórboncztani intézetében előfordultak számával, megjegyzi, hogy a noma az utolsó négy-öt év alatt tizenegyszer képezte észlelés tárgyát. — Előadó kóródáján a Noma 4 esetben kanyaró után lépett fel, míg három esetben az ok közvetlenül ugyan nem volt kimutatható, de a mit az elhaltak hulláján ejtett bonczvizsgálat kiderítette, más részt a mint az elhaltak környezetétől kitudakoltatott, mindannyi hosszabb ideig tartó váltólázban szenvedett; és így föltehető, hogy épen az intermittens következtében létrejött cachexia volt közvetítője a bántalom kitörésének.

És e tekintetben igen érdekes a noma-kór-oktanára nézve a következő két adat.

1. A kórboncztani intézetben bizonyos ideig a noma folytán elhaltak száma föltűnő gyakran fordult elő és ez viszont azon időponttal esik össze, a midőn, köztudomás szerint, Kolozsvár vidékén a váltóláz nagyobb mérvben lépett fel.

2. Előadó a 7 éves leányka kórtörténete fölhozásával fölemlíti, hogy több ízben, huzamosabb időn át váltólázban szenvedett, és hogy minden ily cyclus alkalmával az alsó ajk nyákhártyáján felületes szétesések léptek föl, melyek azonban a lázas paroxizmu-

sok beszüntével mindannyiszor el is mul-
tak. — Csak azon alkalommal, midőn a kis
beteg a váltóláz folytán ennyire elsatnyult,
egy ujabban támadt csekély szétesésből az
előbbi helyen a noma teljes körképe fejlődött ki, úgy hogy semmi kétség sincsen, miszerint a váltólázból eredő cachexia ez alkalommal is a szájürben előforduló üszkösödés előidézője volt.

Dr. Géber előadásában felsorolja az üszkösödés ellen használtatni szokott és általa is igénybe vett pyógyszerek hatását. Ha az üszkösödés nem igen nagy terjedelmű és minden oldalról hozzá férhető a légeysav écsétel alkalmazása — mint azt előadónak tapasztalni alkalma volt — majd a legkedvezőbb sikert eredményezi.

A bántalom lényegét tanulmányozni ohajtván, a sphacelosis nedvvel több ízben tengeri nyulakon oltási kísérleteket vett elő, melyek azonban negativ eredményűek voltak.

Előadó a bántalom lényegére nézve továbbá sajátosságoknak tartja, hogy az rendszeren a százugok körüli részekben lép fel, és hogy tovább terjedése alatt mind elhelyezésére, mind pedig alakjára nézve bizonyos szabályosságot követ, olyannyira, hogy míg előadó egy részt a Cachexia alapvételével akár a fogakat, akár más traumaticus befolyást volna hajlandó a noma kitörésének közelebbi mozzanatául fölvenni; épen a lefolyásában mutatkozó szabályosság más tényezők által föltelevezve lenni látszik.

Ezen okoknál fogva előadó a bántalom lényegére nézve az eddig divó nézetek egyikét sem tartja a megfejtésre kielégítőnek.

Előadás végén rövid eszmecsere fejlődött.

II. A novemberi orvosi szakülésen

1) Gyergyai Árpád az ujjak veleszületett összenövésének egy esetéről teszen említést.

Öt hónapos gyermeknél a 3. és 4. ujj egyik kezen sem volt elválva. Az ujjak oly szorosan állottak egymás mellett, hogy a bőr simán, minden bemélyedés nélkül ment át egyik ujrról a másikra és csak a második perc közepén látszott kis árok, mely az ujjak vége felé mélyebbé válván, a körmök alsó szélénél végződött. Előadó mindkét kezét műtette. Egyiket egyszerű átmetszés által (Celsus), másikat háromszögű lebeny képzésével a kézháton, melynek csúcsa a tenyéri felületen levő sebzuggal, catgutvarrat által egyesítettett (Zeller). A sebek Lister-féle kötözés alatt gyorsan hegedtek. Az elsőnek gyógyulása 14 napig, a másodiké 10 napig tartott.

Előadó érdekesnek tartja ez esetet, mert míg a Lister-féle sebkezelés nem volt alkalmazva, a sebeknek lassu és hosszadalmas gyógyulása, midőn ez nem történhetett per primam, hanem genyedés és sarjadzás által, sikertelenné tett minden hasonló műtétet. Mikorra a seb behegedt, az ujjak megint össze voltak növe. A Celsus által ajánlott egyszerű műtét (Lib. VII. Cap 32. De digitis coherentibus) nem érhetett semmit. Számos, főként német és francia sebész foglalkozott a syndaktylia kezelésével. Legkülönfélébb műtétek lettek megkísérve és ajánlva, melyeknek daczára Pitha alig tíz évvel ezelőtt azt írta (Krankheiten der Extremitäten. p. 138.), hogy a syndaktylia operatív kezeléséhez az orvos csak a hozzátartozók legsürgetőbb unszolására fogjon, mert a mily jelentéktelen magában véve a baj, ép oly nehéz és kétes sikerű a műtét. A lebeny ritkán gyógyul per primam, genyedni kezd, visszahúzódik, elhal. A hosszas sarjadzás után képződött heg összehúzódik. Pitha számtalanszor vetette magát alá hasonló vesződésnek, de csak egyetlen egyszer volt képes teljes sikert érni el.

Martin Vogel a Cbl. f. Chirurgie 1875. évi folyamában syndaktyliának az említett-höz hasonló esetét írja le, melyet Dittel-féle elasticus lekötés által gyógyított. Gummiszálal vezetett át az összenövés több pontján egymásután, összekötötte és átvágni hagyta, mi által a bőr behúzódott és kisebb sebfelület képződött. Azonban a kezelés több mint három hónapig tartott és lob, genyedés, egyik ujjon kis tályogképződés, láz és fájdalom előzték meg a gyógyulást.

Az elősoroltak után előadó hangsúlyozván eseténél a gyógyulás gyors és könnyű lefolyását, a sikert csupán a Lister-féle sebkezelési módszernek tulajdonítja.

2. Azután Hőgyes Endre ismerteti meg az izzasztó idegek hatására vonatkozó újabb vizsgálatokat.

Hogy a verejték képződés az élénk izom-munkának bizonyos szellemi miveleteknek rendes kísérője; továbbá hogy az némely fájdalom behatás után fellép, hogy így az idegrendszer behatása alatt van: rég ismeretes. — E befolyás mechanizmusára vonatkozólag azonban, egészen az újabb időkig, kevés biztos ismeretünk volt. Dupuy, Meyer, Colin, Claud Bernárd jóval ezelőtt észlelték, hogy az olyan lónál, melynek nyaki sympathicusát átmetszették, az illető arczfél élénk izzadásba esett. Miután e műveletre az arczfél edényszűkítő idegei lesznek hűdöttek és az edények tágakká: úgy fogták fel a dolgot, hogy az élénk verejték képződés a véredények kitágulása folytán beálló nagyobb véráramlás következménye. E nézet általános érvényre jutott és e magyarázat lett alkalmazva az ép úgy mint a kóros izzadás tüneteinek megfejtésére.

Goltz¹⁾ egyszer azt találta, hogy a macska ülőidege izgatására az illető végtag talppárnái izzadásba esnek. Ugyanazt találták Kendall és Luchsinger²⁾ is, s ettől fogva alkalmas mód lévén felfedezve a kutatásra, a tárgy bővebb tanulmányozás tárgyává tétetett, mely tanulmányban Luchsinger,³⁾ Ostromow,⁴⁾ Narocki,⁵⁾ Adamkievicz⁶⁾ és Vulpian⁷⁾ vettek részt. E buvárok kutatásainak eredménye röviden a következő:

1-ször Az izzasztó mirigyek elválasztása külön u. n. izzasztó idegek befolyása alatt áll, melyek az edény és izom idegektől függetlenül gyakorolják azokra hatásukat.

2-ször Ez idegek izgalomba hozhatók a) lefolyásukban mechanikai és villamos izgatás által; b) a központokban az ideg-dúcoknak a vér melege, fuladás alatt keletkező bomlás terményei és bizonyos vegyi anyagok behatása alatt, továbbá reflex úton végre magasabb idegközpontok behatása folytán keletkező izgalma által.

3-ször. A verejték elválasztás ideg-mechanizmusára, a fennálló ismeretek alapján, a következő schema állítható fel. Az izzadásra befolyó idegrostok valószínűleg az agy féltekék felületén kezdődnek és minden bizonynyal a nyultagyon keresztül szállanak a gerinczagyba alá. Itten vannak a tulajdonképeni izzasztó központok, még pedig a

¹⁾ Pflueger Archiv XI. k. 1875. 71. l.

²⁾ U. ott. 1876. XIII. 212. l.

³⁾ U. ott. XIV. k. 1876. 369. l.

⁴⁾ Morkauer arztlich Anzeiger 1876. Nr. 25.

⁵⁾ Centralblatt für die med. Wissenschaften 1878. 1. és 40. sz.

⁶⁾ Die Secretion des Schwecsses. 1878. Berlin.

⁷⁾ Comptes Rendus 1878.

szürke állomány mellső szarvaiban levő idegdúcokban, a mozgató idegdúczok társaságában. Innen a mellső idegyökön át részint a mozgató idegekkel, részint a sympathicus ágaival jutnak el a bőr egyes tájain levő izzadó mirigyekhez.

Kísérletileg ki van mutatva ez a macskánál a mellső és hátsó végtagok izzadó mirigyeire, — a mennyiben a mellső végtagok izzasztó idegrostjai a négy első hátideg mell-

ső gyökein, a hátsó végtagok izzasztó rostjai pedig az utolsó hátideg és a két első ágyékideg mellső gyökein vonulnak keresztül és jutnak át a sympathicus ideg megfelelő dúczaiba és ezekből a kar és ülőidegfonatba.

Előadó azután több kísérletet mutat be az izzadásra vonatkozólag macskán és emberen, és fejtegeti e vizsgálatok fontosságát az állati melegsabályozás bizonyos ép és kóros tünetményeinek értelmezésére.

A társulat szaküléseit és természettudományi estélyeit a f. 1878-dik évben május, június, július, augusztus, szeptember hónapok kivételével minden hónapban a következő rendben tartja: a természettudományi estélyeket lehetőleg a hónap első szombatján; az orvosi szaküléseket a hó 2-ik péntekjén; a természettudományi szaküléseket a hó 3-ik péntekjén. Netalán bekövetkező eltérések közzé tétetnek.